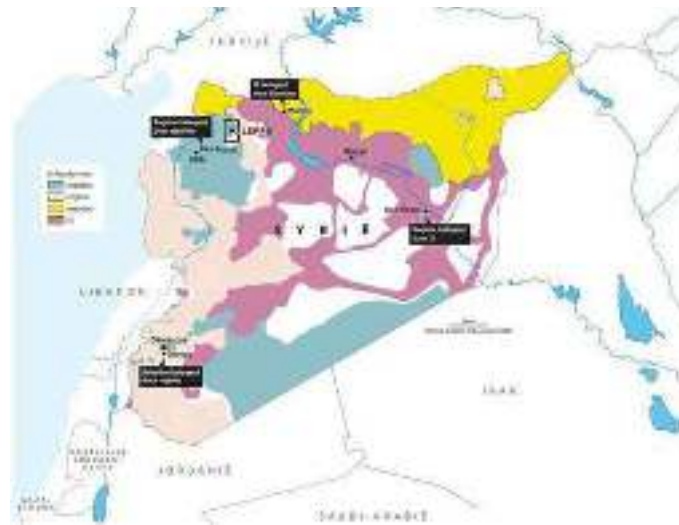

De kille logica achter een belegering

deVerdieping
Trouw

Marno de Boer, Ghassan Dahhan

11 augustus 2016

© Sander Soewargana. De kaart van Syrië met de verschillende belegeringen

De belegering¹ van de Syrische stad Aleppo² baart de wereld zorgen. Gevaar dreigt voor honderdduizenden burgers. Maar wat is de ratio achter belegering? En waarom komt het nog steeds voor? Drie militaire experts leggen uit.

Waarom belegeren?

De term 'belegering' doet wellicht denken aan een militair verschijnsel van vervlogen tijden. En toch komen we belegeringen niet alleen tegen in geschiedenisboeken. In de Syrische stad Aleppo worden de oostelijke wijken belegerd door het Syrische leger, waarbij naar schatting 250.000 burgers in de knel dreigen te komen.

Dat sommige legers kiezen voor belegering, zoals het Syrische nu in Aleppo, heeft een simpele reden, stelt de Israëlisch-Britse krijgswetenschapper Ahron Bregman³ van King's College London. Stedelijke oorlogsvoering is volgens hem de nachtmerrie van iedere aanvallende krijgsmacht. Bregman spreekt uit ervaring: hij was als jonge militair betrokken bij de Israëlische belegering van

¹ Definitie van belegering: <http://www.boekje-pieter.nl/html/b.htm#belegering>.

² Grootste stad in Syrië, 50 km ten zuiden van de Turkse grens.

³ Dr Ahron Bregman (Israël, 1958). Journalist en politicoloog, verbonden aan het Department of War Studies van het King's College London. Diende zes jaar in het Israëlische leger, nam deel aan de Libanese oorlog in 1982 en bereikte de rang van majoor.

Beiroet in 1982.

"Vechten in een stad zo groot als Beiroet of Aleppo is gevaarlijk want de vijand kan zich verstoppen op veel plekken en de invasiemacht bestoken vanuit hoge gebouwen, waardoor er veel militairen sneuvelen. Dus in plaats van dat je ieder huis en iedere straat probeert te veroveren om zo uiteindelijk de stad onder controle te krijgen, ga je druk zetten op je vijand van buitenaf. Je hoopt dan dat de stad bezwijkt en zich overgeeft."

Het alternatief is bestorming, die weer gepaard gaat met huis-aan-huisgevechten. Die zijn gevaarlijk, vanwege het gebrekkige zicht, want je kunt de vijand die in huizen of gebouwen zit vaak niet zien. De mobiliteit is tevens beperkt, vooral als het een stad betreft met nauwe steegjes waar geen pantservoertuigen doorheen kunnen rijden. Bij het uitkammen van de huizen, ligt ook altijd het gevaar van hinderlagen en boobytraps op de loer. De verdediger kent het gebied bovendien veel beter dan jij, en de kans om te verdwalen is groot. Bij sommige overwinningen heeft de bestormer zelfs meer verliezen geleden dan de verdediger.

“ Een bestorming kun je voorkomen via belegering: dan bevecht je je vijand niet met wapens, maar met honger.

Burgerbevolking

En dan zijn de kosten voor de burgerbevolking nog niet meegerekend. Bij straatgevechten is het onvermijdelijk dat er veel burgerslachtoffers vallen en dat er gebouwen vernietigd worden. Vaak ligt na afloop de stad in puin. Het is daarom niet vreemd dat militaire planners dit soort gevechten het liefste vermijden. Een bestorming kun je voorkomen via belegering: dan bevecht je je vijand niet met wapens, maar met honger. Je sluit hem op in zijn eigen gebied waarop zijn maag hem voor de keuze zal stellen: wegwijnen of overgave.

Deze oorlogstactiek is zo oud als oorlog zelf. In de zesde eeuw voor Christus schreef de Chinese krijgskundige Sun Tzu: "Val alleen steden aan als wanneer er geen andere keus is." Zijn advies luidde: kies in dat geval voor belegering. Ook in de moderne tijd komen we nog vaak belegeringen tegen: de Russen pasten dit middel toe in Grozny eind jaren negentig en de Amerikanen belegerden tussen 2004 en 2008 sjiiitische delen van de Iraakse hoofdstad Bagdad. Belegeringen zijn niet alleen van alle tijden, maar worden ook toegepast door allerlei verschillende regimes.

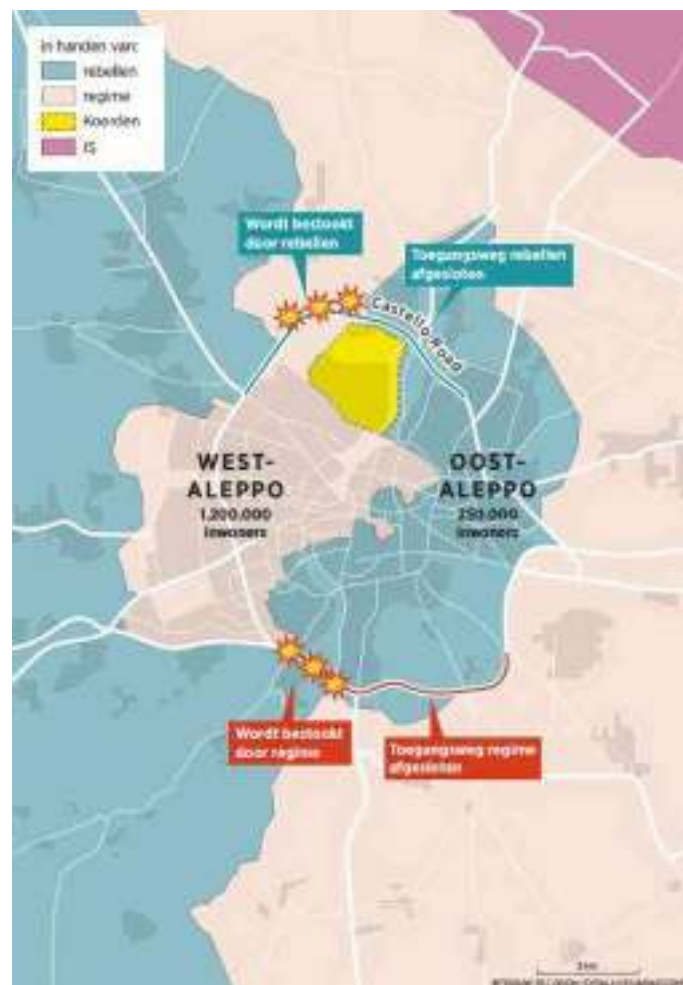
De Israëliische militair-deskundige Martin van Creveld⁴, die als enige burger wist op te klimmen tot adviseur van de Israëliische krijgsmacht, kijkt evenmin op van belegeringen in de moderne tijd: "Voor het bestormen van een stad betaalt men een hoge prijs en het bezetten van een stad vergt veel manschappen." In steden wonen ook veel mensen bij elkaar: het ideale klimaat voor terroristen en rebellen om bezettingstroepen het leven zuur te maken. "Die zijn dan heel moeilijk te bestrijden."

⁴ Martin van Creveld (Nederland, 1946). *Israëliisch historicus en schrijver op het gebied van militaire geschiedenis en strategie*. Emeritus professor aan de Hebrew University of Jerusalem. Website: <http://www.martin-van-creveld.com/>.

Hoe werkt een belegering?

Het belegeren van een stad is lang niet zo eenvoudig als weleens wordt gedacht, zegt de Amerikaanse luitenant-kolonel (buiten dienst) en hoogleraar krijgswetenschappen Louis DiMarco⁵. Hij is gespecialiseerd in de belegeringskunst. Na 24 jaar actieve dienst doceert DiMarco tegenwoordig een nieuwe generatie militairen over de voor- en nadelen van deze tactiek aan de militaire academie Fort Leavenworth in Kansas.

DiMarco, die op persoonlijke titel spreekt: "Je moet ervoor zorgen dat een gebied goed is afgesloten. Helemaal waterdicht zal dit niet zijn, tenzij je bereid bent om echt overal militairen te stationeren. Maar dat is bijna onmogelijk en ook niet slim, want je moet spaarzaam omgaan met je manschappen. Sommige delen kun je beter vanuit de lucht bewaken. In Aleppo doen de Russische straaljagers dit werk voor het Syrische regime."

© Sander Soewargana. Kaart van Aleppo.

Einde aan belegering

Dan volgt de tweede fase: het wachten. "Een van de gevolgen van een belegering is dat na verloop van tijd de situatie verslechtert voor de belegerden. Het eten raakt op, net als de medicijnen en brandstofvoorzieningen. Hoe meer mensen er wonen, hoe sneller de voorraden opraken. Je maakt de mensen en de rebellen het leven ondraaglijk, in de hoop dat opstandelingen

⁵ Louis DiMarco. Luitenant-kolonel b.d. U.S. Army sinds 2005. Docent militaire geschiedenis aan het U.S. Army's Staff College.

zich overgeven. Een andere mogelijkheid is dat de noodlijdende burgerbevolking zich uit wanhoop zal keren tegen de vijand om zo maar af te zijn van de ellende."

Dit gebeurde ook tijdens de Israëliëse belegering van West-Beiroet in 1982, vertelt Ahron Bregman, een casus die nog vaak besproken wordt in de militaire academies. "De Israëliërs wilden het leven van de inwoners van Beiroet tot een hel te maken, zodat ze van de honger, dorst en vermoeidheid zich zouden keren tegen de Palestijnse leider Yasser Arafat en zijn guerrilla's", vertelt hij. De belegering werd een 'succes': na langdurige bombardementen keerden de inwoners van Beiroet zich tegen de Palestijnse guerrilla's, die daarop naar Tunesië vertrokken. "Dit beëindigde de belegering."

Hetzelfde vond niet zo lang geleden plaats in de Syrische stad Homs. Het Syrische leger sloot in 2012 de rebellenwijken hermetisch af, waarop een twee jaar durende belegering volgde. Het leed onder de bevolking was enorm: na twee jaar belegering waren er vrijwel geen voedsel en medicijnen meer. Sommigen hielden zich in leven met huisdieren en bladeren. In mei 2014 gaven de rebellen de strijd op en vertrokken zij met toestemming van de regering naar Noord-Syrië.

**“ Voor een effectieve
belegering moet je bereid en in
staat zijn om de publieke
opinie te trotseren.**

*Louis DiMarco, hoogleraar
krijgswetenschappen*

Wat zijn de risico's van belegering?

Juist vanwege al het menselijke leed, kan een belegering zich soms keren tegen de belegeraar, legt DiMarco uit: "Het doel van de belegeraar is het leven van de vijand en de bevolking zo ellendig mogelijk te maken, maar dit kan de vijand ook tegen hem inzetten. Bij een belegering volgt bijna altijd internationale kritiek. Voor een effectieve belegering moet je dus bereid en in staat zijn om de publieke opinie te trotseren."

Dit probleem ondervonden de Israëliërs toen zij Beiroet belegerden. De toenmalige Israëliëse minister van defensie, Ariël Sharon, zei hierover: "De Israëliëse regering wist dat de camera's van de wereld dramatische beelden toonden van de belegering van Beiroet door het Israëliëse leger." Hij besloot daarom vaart te maken: "We moesten doorzetten en de belegering afmaken, want we wisten dat de oorlog niet meer populair was: de aanvallen van de media werden heviger en de straten werden opgeschrikt door demonstraties."

De belegering van Aleppo door het Syrische leger leidde ook tot een nieuwe golf van internationale kritiek. De Nederlandse minister van buitenlandse zaken Bert Koenders riep op tot actie, om zo een 'nieuw Srebrenica' te voorkomen⁶. De Britse krant The Guardian schreef in haar commentaar: "Aleppo's belegering moet snel opgeheven worden. De toestand bereikt een

⁶ Bert Koenders deed zijn uitspraak op 1 augustus 2016 in een opiniestuk in zowel de Volkskrant als The Independent. Volgens de minister van Buitenlandse Zaken moest de internationale gemeenschap de druk op de Syrische president Assad opvoeren om te voorkomen dat in Aleppo, waar zo'n 300.000 mensen vastzitten, hetzelfde gebeurt als bij de volkerenmoord in Rwanda en Srebrenica.

Links: <http://www.volkskrant.nl/opinie/hulp-aan-aleppo-heeft-nu-de-hoogste-prioriteit-a4349284/> en <http://www.volkskrant.nl/opinie/hulp-aan-aleppo-heeft-nu-de-hoogste-prioriteit-a4349284/>

cruciaal moment. De internationale druk moet worden opgevoerd op Rusland om de Syrische troepen tot terugtrekken te dwingen, zodat levens kunnen worden gered. Maar het lot van Aleppo's inwoners zal grotendeels afhangen van de wijze waarop de publieke opinie kan worden gemobiliseerd."

“ Een belegering moet gedeeltelijk elektronisch zijn: er mogen geen beelden terechtkomen bij de internationale pers.

Louis DiMarco, hoogleraar krijgswetenschappen

Publieke opinie

DiMarco beaamt dat het succes van een belegering afhangt van de publieke opinie: "Voor een belegeraar is het van groot belang dat de buitenwereld niet de ellende ziet die in het belegerde gebied plaatsvindt. Een belegering moet daarom gedeeltelijk elektronisch zijn: er mogen geen beelden terechtkomen bij de internationale pers."

Hij zegt dat de opstandelingen in Aleppo veel baat hebben bij media-aandacht: "De rebellen moeten proberen de publieke opinie te bespelen door te wijzen op de situatie van de burgers. Door de internationale druk op te voeren op het Syrische regime, zal die misschien humanitaire hulp toestaan aan de burgerbevolking. Als dat gebeurt, dan verliest een belegering haar kracht. Niet alleen burgers, ook rebellen zullen profiteren van de noodhulp. Zij kunnen dan de belegering langer doorstaan."

De Amerikaanse krijgskundige gelooft niet dat de Syrische regering haar belegeringspogingen zal opgeven: "Het Assad-regime is niet gevoelig voor kritiek of de gevolgen voor de bevolking. Het gaat er ook niet vanuit dat een land bereid is om militair in te grijpen in Syrië om de belegering te stoppen. Maar belangrijker: het regime heeft niet veel keus dan door te gaan. Voor een succesvolle bestorming heb je zeer goed getrainde militairen nodig, en die heeft het Syrische leger niet."

De coalitie van jihadisten waartegen het Syrische leger vecht in Aleppo is daarnaast een sterke tegenstander. In de laatste dagen kreeg het Syrische leger veel nederlagen te verduren. De jihadisten wisten dit weekend de belegering van Oost-Aleppo tijdelijk te beëindigen. Zelfmoordcommando's boorden zich een weg door de eerste belegeringslinies. Daarna volgde de tweede aanvalsgolf: jihadisten drongen de militaire bases binnen tot ze uiteindelijk Oost-Aleppo bereikten en maakten zo tijdelijk een einde aan de belegering.

Belegeraar wordt belegerd

Nu dreigen de rollen te worden omgekeerd: de belegeraar belegerd door de voormalige belegerden. West-Aleppo, het regeringsgedeelte waar naar schatting 1,2 miljoen mensen wonen, dreigt te worden omsingeld door de jihadisten. Mochten zij daarin slagen dan is de catastrofe voor de burgers niet meer te overzien. Niet alleen bevinden zich tussen de jihadisten veel strijders die het expliciet hebben gemunt op religieuze minderheden, maar de voedsel- en watervoorraden raken snel op bij een bevolking van 1,2 miljoen mensen. West-Aleppo zal daarom minder lang een belegering kunnen doorstaan dan Oost-Aleppo, waar naar schatting 250.000 mensen wonen.

De jihadisten zullen zeker niet gevoelig zijn voor internationale kritiek. DiMarco waarschuwt dat het einde van een belegeringen, niet automatisch het einde van het menselijke leed betekent: "Een belegering is vaak het voorspel. De vijand is murw gemaakt, uitgeput en verzwakt. Dat maakt hem een makkelijkere prooi. Daarna kan de bestorming alsnog beginnen."

<http://www.trouw.nl/tr/nl/13953/Burgeroorlog-in-Syrie/article/detail/4355872/2016/08/11/De-kille-logica-achter-een-belegering.dhtml>

© Marno de Boer, Ghassan Dahhan en Trouw.

Geannoteerd door Boekje Pienter: <http://www.boekje-pienter.nl/>